

TOMPA Z. MIHÁLY

Az állomásfőnök megkísértése

Dél előtt tizennégy perccel Vincze István leakasztotta a fogasról az indítósapkát, a fejére tette, és elindult az első sínpar felé. Huszonkét éve mindennap dél előtt tizennégy perccel ugyanezt tette. Ez alatt a huszonkét év alatt tizenkét indítósapkát használt el. Igaz, volt, amelyiket nem a kopás miatt kellett lecserélni, hanem azért, mert változott az előírás szerinti indítósapka-modell. Egyszer a tizenhat-harminckettes gyors lesodorta a fejéről a sapkát, a légörvény bekapta a kerekek közé, felszippanntotta a tengelyek forgószele, sohasem lett meg. Utána mindig egy kicsit hátrébb állt Vincze István. Nem félt a vonattól. Amikor a sapkáját leszippantotta a fejéről, erős szembeszél fújt, ettől nagyobbodott meg a légörvény, és a pilóta is gyorsabban hajtott, késésben volt. De azért másnap a gyorsnál hátrébb állt. Erre kérte az asszonya.

Dél előtt tizenkét perccel érkezett a sínekhez Vincze István. Megállt, mint mindig huszonkét éve. Vonat most nem jött. A tizenegy-ötvenkettes személy három hónapja nem járt. Három hónapja egyetlen vonat sem járt. Decemberben jelentették be, hogy márciustól ezen a vonalon nem jár több vonat.

Vincze István először nem hitte, hogy ez megtörténhet. Aztán el kellett hinnie, hogy ez megtörténhet. Egyik nap még jött a vonat, a következő nap már nem. Ennyi.

Az utolsó vonat tele volt emberekkel. Sokan sírtak. Vincze Istvánnak is folytak a könnyei, amikor felemelte az indítót. Addig keményen tartotta magát, ám amikor menesztette az utolsó vonatot, előbuktak a könnyei. Nem akarta, de jöttek. Be is ment az irodába. Ott az asszonya várta.

– Most mi lesz, István?

– Várunk. A vasút nem halhat meg. Vonat nélkül nem lehet élni. Majd jönnek még itt is vonatok.

Szerette a tizenegy-ötvenkettes személyt. Jókedvű emberekkel volt teli. Hazafelé tartó emberekkel. Reggel a négy-negyvenessel mentek a városi piacra árulni, a tizenegy-ötvenkettessel tértek haza. Akkorra már túladtak minden portékán, és a férfiak megengedtek maguknak egy felest. Kisüsti- és borszaga volt a tizenegy-ötvenkettes személynek. A hajnali vonatnak fokhagyma- és petrezselyemszaga. A lenti falvakban kertészek éltek. Híres volt a fokhagymájuk. Bármennyit el tudtak adni. Vitték a zöltséget fel a városba, eladtak mindent, egymásba rakták az üres kosarakat, felszálltak a vonatra, és indultak haza.

Az állomás restijében Sanyi is készült a tizenegy-ötvenkettes személyre. A söntésen ott sorakoztak a megtöltött poharak. Kisüsti és rum. Sanyi nagyon jó rumot tartott. Az övé volt a legjobb rum az egész vonalon. Soha sem árulta el, honnan szerzi. Talán tett bele valamit? Ezt senki sem tudta. A fia sem tudta. A fiát szintén Sanyinak hívják, és lehet, hogy az idősebb Sanyi elmondta volna a rum titkos receptjét a fiának, ha készülhetett volna a halálra. De a halál hirtelen jött, a tizenegy-harminckettes gyors után. Ez a vonat nem állt meg az állomáson, ezért senki sem volt a peronon. A restiben sem. Vincze István megérezhetett valamit, mert szokásával ellentétben, miután a gyors átrobogott az állomáson, bement a restibe.

Sanyi ott ült a söntés mögött, a megszokott székén, ott szusszant néha néhány percet. Furcsa mosoly dermedt a szája szélére, és ez tűnt fel Vincze Istvánnak, mert Sanyi sohasem mosolygott. Vagy komoly volt, vagy hangosan nevetett. A mosoly rosszat jelentett. Vincze István oda is ugrott hozzá, de már későn: mielőtt elkaphatta volna, Sanyi lefordult a székről, és már halott volt.

A halál nagyon alattomos tud lenni, jutott eszébe később nagyon sokszor az állomásfőnöknek. Ilyenkor anyai nagyapja fronttörténetei úsztak elő gyermekkori emlékei közül. Nagyapja bajtársakról mesélt, akikkel az egyik pillanatban még együtt szívták a cigarettát a lövészárokban, és a következő pillanatban már élettelenül feküdtek mellette.

Sanyi tizenegy-harminchatkor halt meg. Az állomás mindent pontosan lehetett tudni. A vonatok miatt.

A tizenegy-ötvenkettes személy két percet állt az állomáson. A menetrend szerint. Valójában lett belőle három, négy, egyszer öt perc is. Ezt az ötperces késést később évekig szégyellte az állomásfőnök, pedig Józsi, az akkori pilóta jó mozdonyvezető volt, a következő állomásig négy percet le is dolgozott az ötből. Kicsit lejtett a pálya, több kanyar követte egymást, itt mutatkozott meg, ki a jó masiniszta. Úgy kellett vinni lefelé a vonatot, hogy gyorsuljon, éppen csak annyit, hogy ne legyen veszélyes, de azért dolgozza le a késést. Nem volt könnyű. Csak a jó pilóták tudták. És Józsi az volt.

A zöltségesek tudták, hogy Vincze István addig nem indítja a vonatot, amíg mindenki vissza nem száll a személyre. Ez szabálytalan volt, mert a vonat nem késhe-tett. Vincze István azt gondolta, kell ennyi szabálytalanság a zöltségesekért, a restiért. Amúgy sem volt már a régi a vasút, kit érdekelt két perc késés az indításkor. Öt perc már soknak számított, annyit nem lehetett marasztalni a vonatot, így aztán Sanyi két perc után mindenkit kiküldött a restiből. Nem is kellett küldeni, mert a zöltségesek tudták, mi a szabály. Őseik bolgárok voltak, amikor letelepedtek, tudták, hogy alkalmazkodniuk

Részlet a regénypályázatunkon különdíjat nyert műből

kell, jobban kell dolgozniuk, és akkor felnéznek rájuk az őslakosok.

Vincze István beleszipantott a levegőbe, és sörszagot érzett. Az utóbbi években már sört is ittak a zöldségesek. A fiatalabbak. De ők is leszálltak egy pohárára a restibe. Ez volt az első stáció a hazafelé vezető úton. Nem az első állomás, de itt állt a resti, amiért érdemes volt leszállni két percre.

Három hónapja nem jártak a vonatok, de Vincze István még minden szerelvény szagát érezte. Reggel a fokhagymásat, délben a pálinkásat, délután a zöldalmásat.

A zöldalmát akkortól kezdte érezni, amikor divatba jött a zöldalma-illatosítás. Akkoriban mindenki ezt használta. Ez volt az első össznépi illat. A fiatalok megfürödtek, zöldalma szappant, zöldalma sampont használtak, és visszaindultak a városba. Moziba, vagy csak úgy lődörögni. Ők mondták így: lődörögni.

Március elejétől Vincze István még hetekig az indítótárcsát is a kezébe fogta. Úgy jött ki a sínekhez. Aztán a felesége eltüntette a vonatmenesztőt.

– Kinevetnek az emberek, István – mondta. Pedig tudta, hogy senki sem nevet.

Az volt az indok, hogy nincs elég utas. Azért nem jöhetnek a vonatok, mert nincs elég utas. Ezért kell megszüntetni a vonalat.

Valóban nem volt sok utas. Kevés utas volt. Az emberek már nem földet vásároltak az összekuporgatott pénzből, hanem autót. Megpakolták a Trabantokat, a Skodákat, a Wartburgokat, és irány a piac. Hazafelé továbbra is megálltak a restinél. Az asszonyok vezettek, lehetett inni egy pohárával.

– Az igazság az, Pista – mondták –, autóval kényelmesebb. Otthon bepakolunk, a piacnál meg ki. Nem kell cipekedni, vagy fuvarost fogadni az állomástól a piacig. Ezért nem megyünk vonattal. Pedig a vonat jobb, ott beszélgetni lehet, mire beérünk a piacra, már mindent tudunk. Az autóban ketten vagyunk az asszonnal, nincs mit dumálni.

A tizenegy-ötvenkettes személy volt Vincze István kedvenc vonata. Minden állomásfőnöknek van kedvenc vonata. Az övé a tizenegy-ötvenkettes volt. Talán a jókedvű emberek miatt. Ezen a vonaton mindig sokan nevettek. Lehet, hogy a bor és a kisüsti tette. A resti is segített, ahonnan soha sem jött ki szomorúan senki. Ezért szerette a tizenegy-ötvenkettes személyt Vincze István. Úgy érezte, a tizenegy-ötvenkettest senki sem veheti el tőle. Ez a vonat akkor is jön, ha nem jön. Ezért állt tizenegy-ötvenkettőkör most is a sínek mellett. Előfordult, hogy négy-negyvenkor is kilopózott a sínekhez. Ha a felesége nem vette észre. Mert ha felébredt, akkor nem engedte. Pedig a hajnali derengésben tisztán érez-

te a négy-negyvenes vonat fokhagyma- és petrezse-lyemszagát. A vonat már nem jött, de a megszokott illatok igen.

*

Jegyzőkönyv.

Készült: 2007. március 14.

A rögzítés módja: kamerák.

A helyszín leírása: *Színházi próbaterem. A délutáni próbáról ottmaradt kellékek szétszórva. Két szék, egy tükör, egy nagy láda nyitva, benne és mellette szétdobált ruhák. A földön összegyűrt nyomtatott lapok, egy összetört pohár maradványai. Senki sincs a teremben. Félhomály. A hátsó ajtó kinyílik, a megfigyelt lép be. Kezében vödör, benne nyeles felmosó, seprű, lapát. Felgyűjtja a villanyt, fáradt, unott mozdulatokkal a terem közepéig jön, mindent letesz, szétnéz, fájósan megropogtatja a derekát. Visszamegy a vederhez, vodkásüveget húz elő a felmosó mellől, meghúzza, majd visszateszi, gondosan letakarja a felmosáshoz használt ruhadarabbal. Fel-emeli az egyik összegyűrt lapot, kisimítja, színtelen hangon olvasni kezdi:*

ALGYERGYŐI ESZTER: Csaltál. Az egész életed csalás volt. Hazudtad, hogy szeretsz, hogy szükséged van rám. A fiatalságom kellett. Most el akarsz dobni, mert bőrrömön megjelentek az első ráncok. Soha! Inkább mindketten meghalunk. *(Összegyűri a lapot, eldobja.)* Mennyi marhaságot összeírnak! *(A vederhez megy, előhúzza az üveget, iszik.)* A színház sem a régi. *(Visszateszi az üveget.)* Mindenfélét kitalálnak, hogy becsalogassák a nézőt, de még jobban elrettentik. *(Lehajol, szedegetni kezdi az eltört pohár maradványait.)* Ezt is csak azért verette földhöz a rendező, hogy a takarítónó legyen mivel elvágja a kezét. *(Szemétkosárba dobja az üvegdarabokat, megropogtatja a derekát.)* Semmi sem a régi. A legfájdalmasabb, hogy már én sem vagyok az.

(Felegyenesedik.)

Azért még meg tudnám mutatni, mire vagyok képes. *(Határozott léptekkel a vederhez megy, előveszi az üveget.)* Hiszen alig múltam harminc. *(Rövid habozás után, anélkül, hogy inna, visszateszi az üveget, letakarja. Alig hallhatón folytatja.)* Jövőre harmincyolc leszek. *(Kihúzza magát.)* De azért még jól tartom magam. A múltkor a buszon egy húsz körüli srác szemezett velem. Persze ki voltam öltözve, egy kis smink... Senki sem néhetett többnek harminckettőnél. Oda akartam szólni neki: ne strapáld magad, öcsi, a fiam lehetnél, de azért jól esett, hogy rajtam felejtette a szemét.

(Hirtelen elhatározással megkeresi az eldobott papírt, most már játssza a szöveget.)

Csaltál. Az egész életed csalás volt. Hazudtad, hogy szeretsz, hogy szükséged van rám. A fiatalságom kellett.

Most el akarsz dobni... (*Eldobja a papírt.*) Nagyszerűen el tudnám játszani ezt a szerepet. Sokkal jobban, mint néhány (*gúnyosan*) nagy művésznő. (*Sóhaj.*) Istenem, mi lehettem volna. (*Haraggal.*) Átkozom az emlékedet is. Ne legyen nyugtod a hideg anyaföldben sem! Ezt tetted velem! Takarítok ott, ahol bálvány kéne, hogy legyek.

Most röhögsz rajtam valahol a fellegekben. Azt tudtál! Mindig csak nevetni. Ha szidtalak, átkoztalak, te neveltél. (*Legyint.*) Nem érdekelisz! Érted? Mától fogva az emlékedet is elfelejtem.

(*Seprűt, lapátot vesz elő.*)

Többé nem érdekelnek a világ bajai, mindent ledobok a vállamról. Elmegyek valamelyik hivatalba takarítani. Itt nincs se ünnep, se vasárnap. Csak tudnám, miért csinálom. (*Ismét határozottan.*) Pihenni akarok, néha eljövök egy-egy előadásra, tapsolok a végén, másnap folytatom a megszokott életet az állomáson. (*Eldobja a seprűt.*) Nem, azt nem tudnám csinálni. A mindenem ez az épület. Úgy jöttem ide, mint hívó a templomba, ez volt az én mennyországom...

*

A sör szagát a peronon álló Vincze István háta mögül, a resti felől hozta a könnyű májusi szellő.

Soha sem zavarta az italszag. Talán a vonatok miatt, a resti miatt. Mindkettőt szerette. Soha sem ivott. Egyetlen kortyot sem. Egy állomásfőnök nem ihat, mondta. Nem is kívánta az italt.

Évek óta érezte, hogy baj lesz. A vonatok egyre mocskosabbak lettek, a kalauzok ápolatlanok. Egykor, ha egy kalauz végigment a vonaton, akkor csend lett. Vasalt ruha, fényezett cipő, frissen borotvált arc, nyírt haj. Egy kalauz könnyen talált magának feleséget, mert az utasok felnéztek rá. Kalauznak lenni kitüntetést jelentett.

Néhány éve valaki azt mondta, hogy már nincs elég jelentkező kalauznak. Akkor már mindenkit felvettek. Nem számított, hogy gyűrött ruhában jelentkezik munkára, hogy bozontos haja kibukik a sapka alól. Vincze István eleinte szólt az ilyen kalauznak, hogy fiam, mit vársz az utasoktól, ha te így nézel ki.

Ezek a fiúk nem sértődtek meg, csak mosolyogtak. Ők már nem kalauzok voltak, hanem kalauz ruhába bújtatott lumpenek. Ezt a szót gyakran használta Vincze István. Ha rájuk néz az ember, akkor elmegy a kedve az utazástól, mondta egy területi értekezleten. A főnök csak hümmögött, változtatni kellene, ismerte el, de nincs elég ember. Csak azt vehetjük fel kalauznak, aki jelentkezik. És nem a legjobbak jelentkeznek.

Ekkor kezdődött a vasút hanyatlása, mondogatta Vincze István. De az is lehet, hogy már korábban elkezdődött, csak nem vettük észre. A kalauzokon viszont már észrevettük.

Valóban kevesebb lett az utas. A kilenc-harminckettes és a tizennyolc-húszas személyt ki is vették. Akkor még úgy tűnt, hogy ennyivel meg lehet úszni. Aztán kiderült, hogy nem. Pedig volt rá remény. Amikor a városban ipari park épült, új üzemekkel. Akkor azt gondolta Vincze István, hogy újra jönnek majd a vonatok. Az ipari park a vasút mellett volt, ám az emberek mégsem vonattal jártak be dolgozni. Az új gyárak buszokat fogadtak, úgy szedték össze az embereket a falvakból és vitték a gyárkapuig. Ez a kényelmes, mondták. Nem kell gyalogolni az állomásig.

A nagy kényelemmel megölik a vasutat, mondta Vincze István.

– Állomásfőnök úr! Jöjjön, igyon meg velünk egy korsóval – hallotta a háta mögül. Megismerte Nagy Feri hangját. Három éve hagyta ott a vasutat, akkor nyílt meg újra az állomással szemben, a sínek túloldalán a tápkeverő. Oda ment dolgozni. Pedig jó váltókezelő volt. Számítógépes váltókezelő. De nem felejtette el, hogy vasutasnak nemcsak az eszét, hanem a két kezének erejét is használnia kell. Amikor szükséges. Ha lefagytak a váltók, akkor kiment jeget törni. Mert a számítógépek mellett is kellett törni a jeget. A nagyobb állomásokon a váltókat fűtötték, de ez kis állomás volt.

A vasútnak egyre kevesebb váltókezelőre volt szüksége. Nagy Feri nem rúgták ki, de kéthavonként más állomásra helyezték. Amikor újra megnyílt a tápkeverő, Feri kilépett a vasúttól.

– Majd bolond leszek naponta órákig vonatozni a munkahelyemig, amikor csak át kell sétálnom a szomszédba – mondta. Azt hitte, könnyű lesz leszoknia a vasútról. De nem volt könnyű. Ha megivott néhány fröccsöt, könnyes szemmel mesélt a vasútnál töltött évekről. – A legboldogabb éveimet vitte el a vasút – mondta. – Ti ezt nem érthetitek.

A resti előtt, a peronon három műanyag asztal állt, műanyag székekkel. Ez szabálytalan volt, mert az utasok mozgását semmivel sem szabad akadályozni. Már nem érkeztek utasok, ezért az állomásfőnök nem szólt a székekért. Az utasellátóba továbbra is jártak az emberek. Amióta újraindult a tápkeverő, hazafelé betértek egy fröccsre vagy sörre. Rumot is ittak. Ez már nem a régi rum volt, de ha itták, elhitték, hogy a régi rumot isszák. A rum a fiatalabb éveiket jutatta eszükbe.

Sanyi főzött is a tápkeverősöknek. Szerződést kötött a tulajjal, hogy nála egyenek a dolgozók. Felvett egy szakácsnőt, Hildát, az egyik zöldségees unokáját a lenti faluból. Hilda nagyon tudott főzni.

A tápkeverősök szerették a főztjét. Hildával meg lehetett beszélni az egész heti menüt.

Minden tápkeverős udvarolt Hildának.

– A férfiak szívét a hasukon keresztül lehet meghódítani – mondta Hilda. – De csak akkor, ha szeretsz főni. A férfiember megérzi, ha nem szeretsz főzni, és akkor nincs esélyed. Az orgazmust lehet mímelni, a jó főzést nem. A férfiak hasát nem lehet becsapni.

Hilda magas volt és molett. Némi plusz kiló egy szakácsnőnek előírás, mondta. Huszonnyolc éves volt, és még nem készült férjhez menni. Még sok férfinak akarok főzni, csak így tudom kiválasztani az igazit, mondta.

Sanyi szerette nézni, ahogy főz. Különösen, amikor húsos ajka kóstolás közben hozzáért a fakanálhoz. Sanyi azon kapta magát, hogy akkor is a fakanalat érintő ajkakat látja, amikor nem Hildát nézi.

Hilda tudta, hogy ajkai ellenállhatatlanok. Amikor Sanyi belépett a konyhába, vette a fakanalat, merített a készülő ételből, megkóstolta, majd a férfi felé nyújtotta a kanalat.

– Milyenek találd?

Sanyi legszívesebben a Hilda ajkán maradt leves cseppjét kóstolta volna meg, de csak a fakanálig jutott. Azt a részét választotta, amelyiket Hilda ajkai megérintettek. Szeretett így kóstolni.

*

Jegyzőkönyv.

Készült: 2007. március 14.

A rögzítés módja: kamerák.

A helyszín leírása: *Színházi próbaterem.*

ALGYERGYŐI ESZTER: Még nem voltam tizennyolc, amikor érettségi előtt apám elhozott a színházba. Dezsőkém, mondta az akkori direktornak, itt a lányom: színésznő akar lenni. Meg kellene nézzed!

Hogy dobogott a szívem! Amikor felküldtek a színpadra, hogy szavaljak, énekeljek, csináljak valamit, csak álltam, a térdem reszketett, egy hang sem jött ki a számon. Az igazgató elnevette magát, és azt mondta: fog ez menni. Majd megkér valakit, hogy foglalkozzon velem, aztán beajánl a színiakadémiára. Milyen boldog voltam! Éreztem, hogy a világ elfér a tenyeremben. Minden elérhetőnek tűnt. Lebegtem! Úgy éreztem, hogy a színházat az én boldogításomra találták ki. És akkor...

(Fejét a keze közé temeti. A vederhez megy, a felmosó rudat megfordítja, a lábából vállfástól kivesz egy ruhát, ráakasztja. Olyasmi, mint egy bábu. Hátralép, az alkotását szemléli.)

Felvinci Ottó! Életem megrontója! *(Szánalmasan.)* Ha valaki még emlékezne rád, akkor én nem szidnálak. Teljesen elfelejtettek. Ki emlékszik már a hajdani nagy művészekre?! Néhány öreg. *(Haraggal.)* Mindenki velünk öregszik. Elmegyünk a francba! Jönnek az újak szép, feszülő idomokkal, félrelöknek, övük a taps. *(Rövid szünet, majd keserűen felnevet.)* Milyen ostoba voltam!

(Mesélni kezd.)

Másnap délelőtt a megbeszélt időben a direktorhoz igyekeztem, amikor elébem lépett ő, az ünneplést művész, akiért a város valamennyi nője szívesen meghalt volna.

Hová siet, kisasszony, kérdezte. Micsoda hangja volt! Minden szerepében láttam. És akkor ott állt előttem, nekem beszélt. Figyeltem magát a tegnap, mondta, és elmosolyodott. Érdemes magával foglalkozni, egyszer majd nagy művész nő lesz. Mit szólna, ha egy kicsit kezelésbe venném?

Forogni kezdett velem a színház. Én nem tudom... dadogtam. A fizetségben majd megegyezünk, nem akarom én kifosztani a papát, mondta. Holnap tízkor várom, most sajnos próbám van, azzal már el is tűnt. *(Rövid szünet.)*

Az első órát azzal kezdte, hogy magához ölelt és megcsókolt. Mire magamhoz tértem, a blúzom már ki volt gombolva, keze a mellemet simogatta. Kirohantam, és megfogadtam, hogy soha többé nem találkozom vele. *(Mélyet lélegzik.)* Két nap múlva az övé lettem, ott az öltözőben, néhány földre terített jelmezen. *(Ránéz a bábura, majd a kamera felé fordul. Halkan szólal meg, önigazolás bujkál a hangjában.)*

Szerettem. Akkor ott szerettem. Ő volt a mindenem, az álmom. A színház volt. Úgy éreztem, hogy ezzel én is közejük lépek, hogy ezentúl a színházhoz tartozom. *(Járkálni kezd a teremben, megjátszott könnyedséggel mesél.)*

Tegnap Róbert, a barátnőm gyermeke hosszan nézett és nevetni kezdett. Őszintén, tisztán, csak úgy csengett bele a szoba. Hát nem érdekes? Kéthónapos, és eddig még senkinek sem nevetett. Mit láthatott rajtam? Egy darabig együtt nevtünk, aztán elkomolyodtam, jelezve: fáj, hogy annyit nevet. A gyermekek megértik az ilyesmit. De ő csak folytatta.

Azt mondják, a gyermekek őszinték. Valóban olyan szájalmas lennék? *(Majdnem sírva.)* Mit akarok én még a világtól?

(Kihúzza magát.) Ha összeszedem magam, még haramincnak sem látszom. *(Rövid szünet.)* Csodálatos dolgokra lennék képes. Csak éppen észre kellene, hogy vegegyen valaki. *(Szünet.)* Sajnos körülöttem rengeteg olyan húszéves lány futkározik, aki bármit megtesz az érvényesülésért. Valamennyinek csodálatos alakja van, és már azt is megtanulták, hogy a férfiak nem a filozófiáról akarnak velük csevegni. Megértem őket.

Én is istennő akartam lenni. Mindent nagyon jól kiterveztem. Amikor a földre terített jelmezekről felálltam, úgy éreztem, megerősödtem. Hagytam, hogy levetköztessen, hogy magáévá tegyen, de közben szoros hálót fontam köréje, hogy mindent megkapjak tőle. Úgy öltöztem fel, mint leendő istennő. Mindent kiterveztem.

Csak egyet nem. *(Szünet.)* Azt, hogy két év múlva gyermeket csinál nekem.

(Ismét a bábu felé fordul, gyengéden szólal meg.)

Tudom, hogy szerettél. Akkor szerettél. Mégis azt mondtad, nem vállalhatjuk a gyermeket. Miután előálltam a hírrel, hogy apa leszel, megváltoztál. Azt mondtad, ha nem vetetem el, többé nem találkozhatunk.

(A vederhez siet, előhúzza az üveget, nagyot kortyol belőle, visszateszi.)

Életem legfontosabb napja volt, amikor az övé lettem. Mindent attól számítok. Ott, az öltöző padlóján gyógyíthatatlan, ragályos betegséget kaptam tőle, amit úgy hívnak, hogy színház. *(Sejtelmesen.)* Színésznővé avatott. *(Szünet.)* Kérem, senki se nevessen! A mostani öltözékem meg ez a seprű, sokakat megzavar. Elhiszik nekem, hogy nem voltam mindig ilyen? Elhiszik? Cserébe én meg azt hiszem el, hogy maguk sem olyanok, amilyenek látszanak, hogy belül sokkal több van. Áll az alku?

(Visszamegy a bábuhoz, ráteszi a kezét, szánalmasan.)

Te mindenkinek hittél, aki dicsért, mindenkit szerettél, aki imádott. Akkor – először csak egy pillanatra hasított belém a gyanú, majd lassan elöntött – rájöttem, hogy te nem a művészetért csinálod mindezt, hanem azért, hogy nagynak tartsanak. Olcsó szórakozást akarsz csupán, pillanatnyi örömeket. Vagy nem így volt? Hiszen tudnod kellett volna, hogy dicsérőid mázós szavai, töltött poharai romlásba döntenek. Az első másnapos reggelen melléd ültem, hogy beszéljünk. Akkor még meg tudtalak volna menteni. De te elfordítottad a fejedet. Addig voltam jó, amíg dicsértelek. Megéreztem a jövőt.

*

A resti előtti székeken ketten ültek. Feri és Kis Elek, aki műszerész volt a készruhágyárban, de azt is bezárták, így ő is tápkeverős lett.

Vince István mindkettőjüket ismerte. Mindenkit ismert. Mindenki utazott, mindenki megfordult az állomáson, mindenki tudta, ki az állomásfőnök, és mindenki szívesen mesélt neki a családjáról. Ferit különösen kedvelte. Gyerekként sokszor jött ki az állomásra vonatokat nézni. Szerette a vasutat. Egy állomásfőnök megérzi, ha valaki szereti a vasutat. Ő beszélte rá a szüleit, hogy engedjék a fiút a vasúthoz. Akkor még nem tudta, hogy ezzel nem tesz jót a fiúnak. Azt remélte, hogy egykor majd Feriből lesz az állomásfőnök.

Vincze Istvánnak egy lánya volt, így ő nem jöhetett számításba. Igaz, az utóbbi években nőket is kineveztek állomásfőnököknek, de ezt nem tartotta helyesnek. Az ő lánya amúgy sem rajongott a vasútért. Ezt nem is bánta.

– Kérhetünk egy korszóval magának is? – tette fel a kérdést Feri, amikor az állomásfőnök odaért az asztal-

hoz. A választ tudta. Vincze sohasem ivott az utasokkal. De arra gondolt, hogy ők nem utasok, és Vincze István sem állomásfőnök már, hiszen a vonatok nem járnak.

– Köszönöm, nem – mondta az állomásfőnök, bár egy pillanatra átvillant az agyán, hogy miért is ne. De csak egy pillanatra. – Talán legközelebb – tette hozzá, és megindult az irodája felé.

– Sanyikám, hozz még két korszóval – szólott Feri a restisnek.

– A főnök tárgyalásra ment – magyarázta Kis Elek, mert úgy érezte, meg kell indokolnia, hogy miért isszák a sört munkaidőben. – Hosszú tárgyalásra, mert vitte Katikát, a titkárnőjét is.

– Gondoltuk, amíg a főnök tárgyal, mi is szerzünk egy kis örömet magunknak.

– A főnöknek Katika, nekünk a sör.

– Azért ez sem rossz – mondta Feri, miután kiitta a maradékot a korszóból, és a kézfejevel megtörölte a száját.

– A hideg sör a vasutasnak a legjobb gyógyszer – közölte Elek. – Ezt még nagyapám mondta. Igaz, ő fröccsös volt. A hideg fröccs a fűtőnek gyógyszer. Így mondta. Én inkább a sörre esküszöm.

– Ja. Nincs is ennél jobb a világon.

– Holnaptól már nem iszunk délelőtt. Új kapus jön. Marcit kirúgta Frigyes. Azt mondta, hogy túl sok a haverja, ki-be járkálnak az emberek munkaidőben. Sajnálja ezt a kis sört is tőlünk. Elfelejtette, hogy együtt gyermekeskedtünk. Talán már azt is elvárná, hogy magázódjunk. Ki van adva, hogy ha idegen jön tárgyalni, akkor nem tegezhetjük a főnököt. Csak négy szemközt, amikor senki sem halja.

Sanyi hozta a söröket. Egy szuszra felhajtották, fizetnek, átbaktattak a síneken, és visszamentek a tápüzembe.

Sanyi tálcára tette az üres korszókat, és bement a resti konyhájába. A kis konyhában sosem készült sok adag. Az állomás nem volt átszállóhely, nem várakoztak csatlakozásra az utasok, de azért az itt főzött pörköltnek jó híre kelt.

Az utasnak ajánlatos indulás előtt pörkölttel felkészülni az útra, érkezéskor egy zónával levezetni a vonatkozás izgalmaival. Az utazó nem tudhatja, hogy mikor eszik legközelebb meleg ételt, az érkező nem tudhatja, mivel várják otthon. A pörkölt mindig jól jött. A tápkeverősöknek is gyakran kellett pörköltet főzni. Hetente kétszer, néha háromszor is. Hildánál minden pörkölt különbözött egy kicsit. Úgy bánt az ízekkel, mint egy illuzionista.

A hasonlat Sanyinak jutott eszébe. Hilda is mindenfélét beledobál a lábosba, mint az illuzionista a kalapba, aztán elővarázsolja a kész pörköltet. Fenséges ízekkel. Ha megízleled, minden ízt felfedezhetsz benne, és a végső produktum, a pörkölt csodálatos egységgé áll össze. Hilda a konyha illuzionistája.

A konyhában Hilda hagymát vágott. Háttal az ajtónak. Szemben volt az ablak, onnan jött a fény, ezért állt háttal az ajtónak. Az asztal fölé hajolva dolgozott, ahogy vágott, ütemesen ringott a feneke.

Sanyi újra felfedezte, hogy Hildának nagyon formás feneke van. Odalépett, és rátette a kezét. Hilda nem hagyta abba a hagymavágást. Sanyi a tenyere alatt érezte a húsos fenék mozgását. Két kézzel körbesimította a gömbölyű feneket. Ez veszélyes is lehetett volna, hiszen Hilda kezében kés volt. Ám a kés továbbra is a hagymát vágta. Ez egyre jobban izgatta Sanyit. Felhajtotta a szoknyát.

Ekkor lépett be valaki a restibe. Hilda felsikított – csak egészen halkán –, és félreugrott. Sanyi megigazította a kötényt, és kilépett a konyhából a söntés mögé.

Középkorú férfi állt az ajtóban, vasalt nadrágban, zakóban, aktatáskával.

– Vincze Istvánt keresem – mondta.

– Az állomásfőnököt? – kérdezte Sanyi. Még mindig zihálva szedte a levegőt.

– Ha így hívják, akkor őt – hagyta rá az idegen.

Ez idegesítette Sanyit. Ha valaki itt Vincze Istvánt keresi, annak tudnia kellene, hogy ő az állomásfőnök. Ha pedig az állomásfőnököt keresi, akkor tudnia kell, hogy Vincze Istvánnak hívják.

*

Jegyzőkönyv

Készült: 1985. március 17.

A rögzítés módja: kamerák

A helyszín leírása: *Iroda. Íróasztal, mögötte, előtte szék. I. Tiszt íróasztal mögött ül.*

II. TISZT (*kopogtatás után lép be*): Jelentem, megérkezett.

I. TISZT: Vezesse be!

(*II. Tiszt bevezeti Felvinci Ottót*)

FELVINCI OTTÓ: Jó napot.

I. TISZT: Jó napot. Üljön le! (*Rámutat az íróasztal előtti székre.*)

FELVINCI OTTÓ: Inkább állva maradok.

I. TISZT (*keményen*): Üljön le! (*Felvinci leül. A tiszt is leül a székére.*) Ez olyan előadás, ahol mi vagyunk a rendezők. (*Cigaretta vesz elő, megkínálja Felvincit, aki megrázza a fejét, hogy nem kér. I. Tiszt keze továbbra is kinyújtva marad, keményen ránéz Felvincire, aki vesz egy cigaretta. Rágyújtanak.*) Bejelentést kaptunk. Írásos jelentést. Nem tűnik nagy ügynek, de nekünk az a dolgunk, hogy mindent kivizsgáljunk. A kis ügyeket is. Mert a kis ügyekből nagy ügyek lehetnek. Az viszont senkinek sem jó. Magának sem jó. (*Felolvas egy kézzel írott lapról:*) Irodalmi esten verseket mondott, néhány napja. Így volt?

FELVINCI OTTÓ: Így, de biztosíthatom...

I. TISZT (*belefojtja a szót*): Szépen szavalt. A bizsergés végigfut az emberen. Kevesen tudnak így szavalni.

FELVINCI OTTÓ: Köszönöm. Úgy válogattam a verseket, hogy mindenki találjon kedvére valót.

I. TISZT (*meg sem hallja*): Szépen szavalt. Márciusról. Az emberekben megindult valami. A szabadságharcra gondoltak. Az egyik fiatal hazafelé azt mondta: a rohadt kommunisták!

FELVINCI OTTÓ: De én... nagyon vigyáztam a versek kiválasztásánál... még célzást sem...

I. TISZT: Az egyik kis szarházi mégis azt mondta, (*felolvassa az iratból:*) a rohadt kommunisták! És amikor behoztuk ide, azt vallotta, hogy a maga versei pezsdítették meg a vérét.

FELVINCI OTTÓ: Szerelmes versek voltak. A tavaszról szóltak, a szerelemről. Versek a tavaszról, ez volt a címe az összeállításnak.

I. TISZT: És látja, mégis. Felpiszkálta az embereket. Túl szépen szavalt.

FELVINCI OTTÓ (*kissé ingerülten*): Ígérem, hogy legközelebb vigyázok. Majd nem szavalok szépen.

II. TISZT (*Felvinci háta mögé lép*): Ebben mi nem is kételkedünk.

I. TISZT: Erre szeretnénk kérni. Máskor jobban vigyázzon. Március tizenötödike megünneplésére megvannak a megfelelő helyek. Senkinek sem hiányzik a kellemetlenség. Nincs igazam?

FELVINCI OTTÓ: De. Ígérem, hogy nagyon vigyázok. (*Fel akar állni, de II. Tiszt visszanyomja a székbe.*)

I. TISZT: Még lenne valami. Meg szeretnénk kérni, hogy ha valami gyanúsat tapasztal, ha valaki szidja a népi hatalmat... Szóval érti. Na, akkor szóljon.

FELVINCI OTTÓ: Nem járok én olyan helyekre.

I. TISZT: Maga sokfelé jár. Ünnepezt színész, sok emberrel találkozik. Arra szeretnénk kérni, hogy figyeljen.

FELVINCI OTTÓ: Majd figyelek. (*Fel akar állni, II. Tiszt ismét visszanyomja.*)

I. TISZT: Nagyszerű. Akkor talán le is zárhatjuk ezt a verses ügyet. Nekünk sem mindegy, miként zárjuk le, magának sem mindegy, hogyan zárjuk le. Megtaláljuk a legjobb megoldást. Ha nincs semmi rendkívüli, akkor havonta egy jelentés elég lesz. Az emberünk majd keresi magát. Itt írja alá!

FELVINCI OTTÓ: Hogy én? Soha. Ilyesmit én nem vállalhatok. (*Fel akar állni, II. Tiszt visszanyomja.*)

I. TISZT: Nem nagy ügy. Ez baráti szívesség. Mi segítünk magán, maga segít nekünk. Ennyi az egész.

FELVINCI OTTÓ: Én ilyet sohasem csinálnék.

II. TISZT (*kiabál*): Ne szórakozzál már velünk, te pojáca. Gondolj a karrieredre, gondolj a kicsi kurvadra. Azt akarod, hogy behozzuk ide, és mind megbasszuk?!

(Felvinci Ottó felugrik, és ököllel állon vágja II. Tisztet, aki földre kerül, de felpattan, és rá akar rontani Felvincire.)

I. TISZT: *(Visszatartja a II. Tisztet:)* Ne! Most nem kell! *(Felvincinek:)* Ajaj, megütött egy tisztet.

FELVINCII OTTÓ: Hallotta, miket mondott!?

I. TISZT: Állt maga mögött, csendesesen érdeklődött a tanítványa felől, és maga rárontott.

FELVINCII OTTÓ: Lekurvázta a barátnőmet.

I. TISZT: Ártatlan érdeklődés volt. Maga viszont ütött. És ennek nyoma van. Nézzen tükörbe! Van magán sérülés? Nincs magán sérülés. Rajta van sérülés? Rajta van sérülés.

FELVINCII OTTÓ: Hallania kellett, miket mondott!

I. TISZT: Nagyon jól hallottam. Azt kérdezte: hogy van a csinos tanítványa, Felvinci Ottó?

FELVINCII OTTÓ: Nem ezt mondta. Nagyon jól tudja, hogy nem ezt mondta!

I. TISZT: Maga felpattant és megütötte. Megütött egy tisztet. Tudja, hogy ezért hány év börtön jár?

II. TISZT: A börtönben fogsz megrohadni!

I. TISZT: A cellában majd szavalhat.

II. TISZT: Ha jól viselkedsz, háromhavonta engedünk beszélőre.

I. TISZT: Megütött egy tisztet. Sajnos a színházat tizenöt-húsz évre el kell felejtenie.

II. TISZT: Örökre.

FELVINCII OTTÓ *(magába roskad)*: Ezt nem tehetik velem!

II. TISZT: De megtehetjük, mert megütött.

FELVINCII OTTÓ: Nem csukhatnak börtönbe. Semmit sem csináltam.

II. TISZT: Dehogynem! A népi hatalom ellen izgattott. Megütött egy tisztet. Holnap már a bíróságon lehet az ügy. Döntse el, hogy haza akar-e menni, vagy letartoztatjuk.

FELVINCII OTTÓ *(megtörten)*: Haza akarok menni.

I. TISZT: Mi sem szeretnénk, hogy börtönbe kerüljön egy ilyen nagy művész.

Ha akarja, elfelejtjük az egészet, hiszen emberek vagyunk. Na, nyújtsanak kezét. Itt írja alá!

(II. Tiszt a kezét nyújtja, I. Tiszt a tollát. Felvinci kikapja a tollat I. Tiszt kezéből, aláír, majd ledobja a tollat és elrohan.)

GÖMÖRI GYÖRGY

Montaigne meglátogatja Tassót

*Oly szomorú látni egy fényes elmét
így elborulva – ő, akinél szebb igéket
nem fűzött össze más, aki a Szentföld
visszavivásáról dalolt, olaszul, ihletetten,
mint Dante óta senki – ő, a költő,
most szótlánul ül egy sötét szobában
és naphosszat maga elé mered.
– Ilyenkor érzem, túl gyarló az ember
és bölcsességünk mit sem ér, ha száz
orvos sem tudja meggyógyítani
azt, aki csak átkozza a jelent.
Egy tiszta szellemet bénít az örület!
(Az észnél nagyobb erő a félelem).*